

Zápis ze zasedání Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením (VVOZP),

kteřé se konalo ve čtvrtek 30.11.2023 od 10:00 hodin v Lichtenštejnském paláci.

Přítomné členky a členové VVOZP

Ivana Ambrosová (SPMP ČR), Petr Běhunek (NRZP ČR), Martina Děvěrová (MPO), Terezie Hradilková (členka určená ministrem pro legislativu), Marian Jurečka (MPSV), Václav Krása (NRZP ČR), Jiří Morávek (NRZP ČR), Milan Němeček (MK), Marta Pečeňová (Za sklem), Václav Polášek (SONS ČR), Josef Postránecký (MV), Pavel Ptáčník (ÚV ČR), Karel Rychtář (AZPP ČR), Jaroslav Slavík (NRZP ČR), Klára Šimáčková Laurenčíková (ÚV ČR), Venuše Škampová (MZ), Jiří Venc (NRZP ČR), Alexandr Zvonek (MU)

Nepřítomné členky a členové VVOZP

Mikuláš Bek (MŠMT), Andrea Brzobohatá (No Foot No Stress), Petr Fiala (předseda vlády ČR), Leona Gergelová Šteigrová (MMR), Lenka Hamplová (MD), Jana Kotalíková (ÚV ČR), Zdislava Odstrčilová (MPSV), Svatopluk Pohořelý (MŠMT), Vlastimil Válek (MZ), Jiří Valenta (MF)

Pověření zástupci omluvených členů a členek VVOZP

Sára Dvořáková (MF), Dita Eyblová (MD), Petr Jiříček (MPSV), Petr Novák (MMR)

Hosté

Michal Černý (MŠMT), Martin Daněk (MMR), Karel Dvořák (MSp), Zuzana Freitas Lopesová (MPSV), Martina Hejdová (MZ), Ilona Kolomazníková (asistentka SONS ČR), Viktor Kundrák (ÚV ČR), Iva Matějková (MK), Petr Polák (KVOP), Jan Převrátíl (MSp), Simona Sedmihorská (přepisovatelka), Petra Smolíková (MK), Michala Wirth (tlumočnice ČZJ), Jana Zapletalová Koláčková (Justiční akademie)

Sekretariát VVOZP

Martina Jelínková, Markéta Vyhnánková

Informace k usnášeníschopnosti

K 30.11.2023 má VVOZP 28 členů. VVOZP je usnášeníschopný při účasti nadpolovičního počtu členů a členek či v případě členů a členek zastupujících ústřední orgány státní správy jejich pověřených zástupců a zástupkyň (dále jen „členové a členky“), tj. 15. Při zahájení zasedání bylo přítomno 19 členů a členek. VVOZP byl tedy usnášeníschopný. Počet přítomných členů a členek VVOZP byl během jednání proměnlivý, počet hlasujících členů a členek je vždy uveden u každého usnesení.

Jednání zahájila a řídila místopředsedkyně VVOZP Klára Šimáčková Laurenčíková. Na úvod přivítala účastníky a omluvila z pracovních důvodů předsedu vlády Petra Fialu. Bod 3 programu „Problémy při vzdělávání dětí s těžkým zdravotním postižením“ bude zařazen na program příštího zasedání VVOZP.

Václav Krása navrhl stažení původního bodu 8 „Prohlášení delegátů XXV. Republikového shromáždění NRZP ČR“ z důvodu nepřítomnosti předsedy vlády ČR, se kterým chtěla NRZP ČR tento bod projednat.

Následně dala Klára Šimáčková Laurenčíková hlasovat o programu jednání, který VVOZP přijal 19 hlasy přítomných členů a členek.

Schválený program:

1. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednávanými body na předchozích zasedáních:
 - Dlouhodobé porušování základních práv osob se sluchovým postižením v souvislosti s přístupem k audiovizuálním mediálním službám,
 - Novela zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění - dostupnost zdravotnických prostředků pro děti těžkým zdravotním postižením,
2. Sociální pracovníci na soudech,
3. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednávanými body na předchozích zasedáních:
 - Situace dětí s postižením v ústavní péči v ČR,
 - Plnění usnesení k určení gestora pro oblast veřejného a soukromého opatrovnictví a problematiku podpůrných opatření,
4. Příprava novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti – změny v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením,
5. Novela zákona o sociálních službách - hlavní zamýšlené změny, řešení individualizované podpory,
6. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednávanými body na předchozích zasedáních:
 - Předložení opravené Spojené druhé a třetí periodické zprávy České republiky o plnění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením,
7. Memorandum o přístupnosti informací pro lidi se sluchovým postižením,
8. Různé.

1. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednávanými body na předchozích zasedáních:

- **Dlouhodobé porušování základních práv osob se sluchovým postižením v souvislosti s přístupem k audiovizuálním mediálním službám**

Petra Smolíková informovala, že Ministerstvo kultury poskytuje prostor ke komunikaci mezi zástupci sluchově postižených a provozovateli televizního vysílání a služeb na vyžádání s tím, že poslední jednání proběhlo 11. října 2023 na MK, kde byly podrobně projednány aktuální návrhy obou stran. Při sjednávání akčních plánů potíže zůstávají s některými menšími provozovateli. Obava je z toho, že veřejnoprávní provozovatel Česká televize v akčních plánech uvedla menší procenta pořadů, které opatřuje titulky, než dnes, protože Česká televize dosud plnila nad rámec zákona. Argument ČT je ten, že se nechce v akčních plánech výslovně zavazovat k něčemu, co dosud neměla v zákoně, a v době, kdy není zřejmé, jak bude zajištěno financování ČT ve vztahu k inflaci a k dalším aspektům. Nicméně ČT i nadále opatřuje titulky přibližně 90 % pořadů, v zákoně měla dosud 70 %. Přesto je stále poptávka po tom, aby MK přímo do zákona vrátilo některé podmínky pro titulkování pořadů a programů. Povede se další diskuse. Dojde k posunu předložení návrhu právní úpravy na únor 2024, protože se ukazuje, že zřejmě rozsah změn

v legislativě bude větší, než původně ministr kultury zamýšlel. Akční plány jsou v současné době sjednány do roku 2025, je v nich zachyceno pravidelné navyšování objemu otitulkovaných pořadů, následně budou vyhodnocovány. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání jako regulátor celého segmentu bude všechny akční plány procházet a pokud zjistí nějaké nedostatky, bude komunikovat s jednotlivými provozovateli, po uplynutí 2 let je bude vyhodnocovat. Systém je tedy nastaven. Záměrem MK je zachovat princip nový akčních plánů, sledovat jejich naplňování a nějakým způsobem to zkombinovat i se závaznými parametry v zákoně.

Rozprava:

Pavel Ptáčník doplnil, že s MK bylo dohodnuto, že to, na čem bude shoda, se do zákona zapracuje, všichni se pak budou moci v rámci meziresortního připomínkového řízení vyjádřit.

Alexandr Zvonek uvedl, že ne všechny věci jsou oboustranně akceptovatelné a je na nich úplná shoda. Pořád tam jsou nějaké body, o kterých je žádoucí nadále jednat. Je potřeba garantovat nějakou jistotu, to znamená, aby některé požadavky byly striktně uvedeny v zákoně, protože akční plány nedávají garanci toho, jak budou naplňovány. Nadále přetrvávají některé nejasnosti v určitých termínech vymezených v legislativě, je potřeba je konkrétně definovat.

Václav Polášek za SONS ČR upozornil na problém, že je mnoho nových pořadů ČT, které nemají audio popis.

Petr Polák za KVOP vyzdvihl práci organizací se sluchovým a zrakovým postižením, které sjednávaly ve velmi krátkém termínu tyto akční plány nad rámec svých povinností, aby naplnily účel právní úpravy, ke které se svým členstvím v Evropské unii zavázala Česká republika. Chybí dlouhodobější plán státu pro maximální přístupnost pro osoby se zrakovým a sluchovým postižením.

Petra Smolíková upozornila na problém finančních prostředků, televize se obrací na MK s tím, že pokud stát po nich chce, aby titulkovaly ve výsledku 100 procenty, měl by na to stát poskytnout finanční prostředky, což je v současné době velmi složité. Dále je důležité pamatovat na zpřístupňování obsahu také na internetových stránkách televizí a rozhlasu.

Dle Alexandra Zvonka soukromé televizní společnosti získávají finanční prostředky a jsou schopné nějakým způsobem tyto náklady pokrýt. Je zde zájem o standardizaci titulků, to znamená, aby napříč různými televizními stanicemi platily sjednocené standardy.

Klára Šimáčková Laurenčíková vyjádřila zájem o pokračování jednání, na kterých bude prostor jít do větších detailů řešení jednotlivých problémů.

- **Novela zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění - dostupnost zdravotnických prostředků pro děti těžkým zdravotním postižením**

Na minulém zasedání VVOZP byly přítomny zástupkyně rodičovské veřejnosti dětí s těžkým zdravotním postižením, které představily oblasti problémů, ve kterých potřebují větší podporu státu. VVOZP požádal Ministerstvo zdravotnictví, aby ve spolupráci se zmocněnkyní vlády pro lidská práva, zdravotními pojišťovnami, patientskými organizacemi, zástupci rodičovské veřejnosti a dalšími zainteresovanými subjekty zahájilo jednání o nezbytných úpravách v připravované novele zákona o veřejném zdravotním pojištění, které zajistí, aby systém veřejného zdravotního pojištění v rámci poskytování zdravotnických prostředků více zohledňoval individuální potřeby dětí s těžkým zdravotním postižením a rovný přístup k potřebným zdravotnickým prostředkům.

MZ poslalo informaci k tomuto úkolu, ze které vyplývá, že MZ komunikovalo s organizací Parent Project. Témata, která byla identifikována jako problematická, se týkají úhrady polohovatelných podnožek k vozíkům, úhrady a nároku na jednodušší joysticky pro ovládání vozíků, úhrad a nároku

na polohovací záda, úhrad a nároku na kvalitnější sedáky a podporu zad, přidavných brzd na mechanické vozíky pro doprovod, nemožnost souběhu úhrady mechanického a elektrického vozíku, nemožnost souběhu úhrady ortéz, mechanického vozíku a chodítka a také netransparentnost předávání elektrických vozíků do osobního vlastnictví pojištěnce.

Klára Šimáčková Laurenčíková vznesla dotaz, jak MZ bude postupovat, co v těchto problematických oblastech plánuje změnit a jestli plánuje širší komunikaci s patientskými rodičovskými organizacemi.

Venuše Škampová, ředitelka odboru zdravotní péče MZ, omluvila nepřítomnost Renaty Slavíkové, tajemnice Komise pro kategorizaci a úhradovou regulaci zdravotnických prostředků, která informaci za MZ zpracovala. Renata Slavíková jednala s Jitkou Reineltovou z Parent Project, která je zároveň členkou Patientské rady ministra zdravotnictví, a se Zdeňkou Faltýnkovou, která je reprezentantkou Zdravotně sociálního výboru Patientské rady, není to konečný výčet spolupracujících subjektů. Renata Slavíková oslovila některé důležité subjekty, aby se dohodl další postup, a nabídla tři lednové termíny k jednání, přizvala i zástupce zdravotních pojišťoven. Ve zpracované informaci MZ zmínilo i spolupráci s MPSV, kterou považuje MZ za důležitou, protože péče o děti s těžkým zdravotním postižením nezahrnuje jenom nárok na úhradu pomůcek, ale je tam i řada sociálních problémů, které je potřeba řešit.

Klára Šimáčková Laurenčíková ujistila, že pomůže případně i vytipovat zástupce rodičovských organizací, kteří zatím nejsou v Patientské radě, ale rovněž mají relevantní podněty.

Venuše Škampová informovala, že novela zákona půjde do legislativního procesu v březnu, případně v dubnu 2024, takže pokud se v lednu domluví nějaké úpravy, pořád se mohou stihnout do novely zapracovat.

Václav Krása uvedl, že je překvapený, že MZ nevyzvalo NRZP ČR ke spolupráci na tomto tématu, protože právě vozíky i další témata řeší s komisí již rok, podařilo se prosadit, že v zákoně bude řešen i bílý program. Požádal, aby na příští jednání byla NRZP ČR přizvána. Poukázal na to, že MZ nezohledňuje inflaci ve vztahu k úhradám za zdravotnické prostředky. Pacienti doplácí opravdu hodně, dostávají se do situace, že doplatky jsou tak vysoké, že pojišťovny odmítají vozíky cirkulovat a rovnou je nutí pacientům do jejich majetku a ti pak nedostávají dostatek finančních prostředků na opravy vozíků.

Venuše Škampová ujistila, že NRZP ČR bude k jednání přizvána.

2. Sociální pracovníci na soudech

K tomuto bodu byla přizvána Jana Zapletalová Koláčková z Justiční akademie, aby představila závěrečnou zprávu pilotního testování pozice soudního sociálního pracovníka. Justiční akademie realizovala projekt, který se zaměřoval obecně na přístup zranitelných skupin osob ke spravedlnosti. Projekt měl několik aktivit, jednou z nich byl právě pokus pilotně otestovat to, co by se stalo s fungováním okresních soudů a přímo potom s opatrovnickými úseky okresních soudů, které se primárně potýkají s 2 druhy řízení, respektive s 2 typy účastníků, a to jsou děti a zranitelní dospělí, kteří potřebují nějakou formu podpory při správním rozhodování. Pilotní testování ukázalo, že pokud do justičního prostředí dosadíme někoho, kdo má vzdělání v oblasti sociální práce, tak je to pro řízení před soudem velkým přínosem. Projekt se zaměřil ve vztahu k zranitelným dospělým především na řízení o svéprávnosti, respektive o mírnějších opatřeních. Ukazuje se, že to velmi usnadňuje všem stranám průběh řízení a také ho zkvalitňuje. Pro soudce je velkým přínosem, že právní jazyk, kterým je řízení vedeno, je zprostředkován nějakou další osobou, která je vzdělaná a umí komunikovat právě s různě zranitelnými osobami, které je třeba po komunikační stránce podpořit, celé to řízení se stává přístupnějším právě pro tyto osoby. V průběhu projektu bylo spolupracováno se členy Odborné skupiny VVOZP pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat. Řada členů této odborné skupiny jsou lektori Justiční akademie a díky této

spolupráci se podařilo vytvořit metodiku. Cílem je tuto metodiku právně zakotvit. Tuto metodiku by nově soudy mohly používat vedle klasického znaleckého posudku právě v řízení o omezení svéprávnosti, respektive o nějakém mírnějším opatření podpory. Metodika je schopna velmi detailně popsat potřeby posuzovaných osob ve vztahu k tomu, jaký typ podpory při správním rozhodování potřebují. Přínosy jsou jak odborné, tak i finanční. To, že na soudech bude zřízena pozice soudní sociální pracovník a bude tam působit někdo se vzděláním v oblasti sociální, je velký pokrok v implementaci článku 13 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Soudní sociální pracovníci mohou být způsobem, jak implementovat nějaké úpravy řízení tak, aby byla opravdu přístupná i osobám se zdravotním postižením.

Jan Převertil, ředitel odboru strategie a koncepce justice MSp, doplnil, že s výsledky projektu jsou spokojeni samotní soudci i předsedové soudů. Cílem MSp je legislativně zakotvit pozici soudního sociálního pracovníka. Cílovým stavem je zajistit, aby soudní sociální pracovník byl na každém soudě, kde to soudci, kteří se danou agendou zabývají, budou považovat za vhodné. Je třeba dořešit zajištění potřebných finančních prostředků, aby se síť mohla rozšiřovat. Pro příští rok je zajištěno, že budou zachováni soudní sociální pracovníci, kteří již existují.

Rozprava:

Ivana Ambrosová, předsedkyně Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR (dále jen „SPMP ČR“), spatřuje v projektu velký přínos pro danou cílovou skupinu. Poděkovala ředitelce SPMP ČR Camille Latimier, která se podílela na metodice.

Petr Polák dal ke zvážení, zda by v navrženém usnesení mohl VVOZP požádat Ministerstvo spravedlnosti, aby v průběhu příštího roku představilo plán či analýzu, jakým způsobem bude zajišťovat záměr zřídit pozici soudního sociálního pracovníka na každém okresním soudu.

Alexandr Zvonek otevřel problematiku tlumočení u soudů do českého znakového jazyka pro klienty, kteří jsou neslyšící. Jde o to, že Ministerstvo spravedlnosti má nyní nový požadavek na zkoušky tlumočnicků a řada tlumočnicků nechce tento požadavek nějakým způsobem akceptovat, protože nespadá do problematiky komunikace a jazykové kompetence, to znamená schopnosti tlumočit, ale spadá spíše do znalostí, které souvisí s problematikou právní. Řada tlumočnicků nemá zájem se na těchto zkouškách podílet, protože vnímají, že nesouvisí s výkonem jejich práce, a to představuje do určité míry riziko, že v příštím roce může být nedostatek soudních tlumočnicků pro sluchově postižené. Apeloval na MSp, aby se touto problematikou začalo zabývat.

Podle Kláry Šimáčkové Laurenčíkové by bylo dobré se k tomuto podnětu Alexandra Zvonka vrátit na dalším jednání VVOZP a připravit k němu konkrétní usnesení.

Jan Převertil konstatoval, že podnět předá věcně příslušným spolupracovníkům, a poznamenal, že je v přípravě komplexnější novelizace znaleckého zákona, která by otázku postavení stávajících tlumočnicků a překladatelů mohla řešit.

Usnesení:

Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením

- I. v y j a d ř u j e velkou spokojenost s výstupy a výsledky projektu Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti (2020-2023) financovaného prostřednictvím Finančních mechanismů Norska 2014 - 2021. Projekt testoval možnosti využití soudních sociálních pracovníků na opatrovnických úsecích deseti okresních soudů, tyto soudní osoby jsou k dispozici zranitelným skupinám osob přicházejícím do kontaktu s justicí, zejména dětem a lidem s potřebou podpory v právním rozhodování. Dosavadní zkušenosti jsou velmi pozitivní;*
- II. ž á d á vládu, aby*
 - a) na základě dosavadních pozitivních zkušeností podpořila rozvoj a zvýšení dostupnosti pozic soudního sociálního pracovníka na okresních soudech,*

- b) *legislativně upravila pozici soudního sociálního pracovníka včetně jeho oprávnění v rámci soudního rozhodování o svéprávnosti a mírnějších opatřeních nebo při využití alternativních nástrojů ke zjišťování kompetencí posuzovaného při rozhodování a poskytování informací posuzovaným a opatrovníkům či podporovatelům;*
- III. *ž á d á Ministerstvo spravedlnosti, aby do 30.06.2024 představilo plán k realizaci výše uvedených opatření a představilo jej na zasedání VVOZP.*

Usnesení bylo přijato 21 přítomnými členy a členkami VVOZP.

3. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednávanými body na předchozích zasedáních:

- **Situace dětí s postižením v ústavní péči v ČR**

V České republice se toto téma týká několika set dětí, které jsou častokrát ve větších domovech pro osoby se zdravotním postižením spolu s dospělými. ČR je opakovaně a dlouhodobě různými lidskoprávními institucemi vytýkáno, že nemáme specializované menší komunitní pobytové služby, které by uměly dětem nabídnout rodinný model péče přizpůsobený jejich potřebám. Není možné dobře ošetřit jejich bezpečí a individualizovanou podporu. Cílem je, aby ve spolupráci s MPSV a s kraji vznikl plán, který zmapuje, o jaké děti jde a jaké potřeby mají. Plán by měl pro ně nastavit vhodnější služby, aby nemusely být pohromadě s dospělými ve velkých ústavech.

Terezie Hradilková připomněla, že toto téma bylo VVOZP představeno v březnu tohoto roku. V usnesení VVOZP bylo, že situace těchto dětí je dlouhodobě neúnosná a je třeba ji bezodkladně řešit. Od března se v této věci nic nedělo, bylo by dobré vytvořit nějaký závazný krok k realizaci tohoto úkolu. V navrhovaném doplňujícím usnesení je řečeno, že všechny nástroje k řešení jsou připravené. Apelovala na to, aby někdo na MPSV dostal toto téma za úkol a aby vznikla pracovní skupina, která bude toto téma řešit.

Marian Jurečka, ministr práce a sociálních věcí, uvedl, že některé kroky se dějí, ale pomalu a ne úplně řízeně. V rámci celého procesu deinstitucionalizace lze ještě více prioritizovat právě skupinu dětí, v tomto ohledu lze i se zástupci krajů najít nějakou shodu. Toto by mohlo MPSV více akcentovat, ať už v rámci novely zákona o sociálních službách, případně v rámci nastavení standardů materiálně technických i personálních. Péče o děti s postižením by šla ještě více podpořit i v následujících výzvách, které bude MPSV ještě vyhlašovat, tak, aby tyto děti mohly být rychleji umístěny do zařízení komunitního typu.

Klára Šimáčková Laurenčiková uvedla, že by byl vlastně potřeba nějaký specifický standard o tom, co tato skupina dětí potřebuje ve vazbě nejen na materiálně technické zázemí, ale i třeba právě personální standard pro personál, který s touto skupinou dětí pracuje. Před pár lety s Terezií Hradilkovou na určitém standardu tohoto typu pracovaly. Podklady, které na pracovní úrovni existují, zašle Marianu Jurečkovi.

Terezie Hradilková požádala o zvážení, zda by šla zřídit zvláštní skupina pro zlepšení situace dětí s postižením v ústavní péči. Kritéria pro komunitní službu a péči v komunitě jsou připravená a hotová, ale nejsou oficiálně přijata. Právě probíhají výzvy na čerpání prostředků z evropských fondů na komunitní služby, kde jsou zahrnuty i DOZP pro děti s postižením, ale je tam navrhována velmi nevhodná forma těch kritérií. Je tam navrhováno podle materiálně technického standardu pro dospělé, že by mohlo být až 18 takových dětí v jednom domě, což je vysloveně institucionální charakter služby. Nový výklad Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, zejména článku 19 z roku 2017, doporučuje pouze formy náhradní rodinné péče.

Marian Jurečka ujistil, že taková skupina po vzájemné dohodě vznikne.

Usnesení:

Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením (dále jen „VVOZP“) v návaznosti na usnesení VVOZP přijaté dne 23. března 2023 k Situaci dětí s postižením v ústavní péči v ČR ž á d á ministra práce a sociálních věcí, aby situaci řešil bezodkladně, a to

1. vydáním metodického pokynu s konkrétními vyjádřeními:

- *Děti s postižením umístěné dlouhodobě v pobytovém zařízení, ať na smlouvu či soudem určené ústavní péči, jsou „děti ohrožené“,*
- *Ohrožené děti (institucionalizací) s postižením se dle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a Úmluvy o právech dítěte mají těšit zvláštní ochraně,*
- *Současnou situaci ohrožených dětí s postižením v ČR, žijících v DOZP (viz Zpráva z 23.03.2023) vyhodnotilo MPSV za nevyhovující a vyhláší, že je třeba těmto dětem zabezpečit bezodkladně podmínky odpovídající jejich nejlepšímu zájmu a znění obou úmluv,*
- *Jako první krok je třeba stanovit podmínky, které musí poskytovatel služby pro ohrožené děti s postižením v ČR splnit (viz usnesení VVOZP z 23.03.2023),*
- *Jako řešení na straně poskytovatelů pobytových zařízení, kde jsou ohrožené děti s postižením, je transformace zařízení do komunitních – terénních, ambulantních a případně pobytových služeb. Všechny nástroje jsou k dispozici, příklady dobré praxe z jiných krajů existují a odborné organizace, které na tuto situaci dlouhodobě upozorňují, jsou připraveny se na řešení podílet;*

2. stanovením konkrétní osoby za MPSV, která bude zodpovědná za kroky vedoucí k vyřešení situace, a to na úrovni jednotlivých dětí, nikoliv zařízení. Za řešení situace ohrožených dětí s postižením odpovídá MPSV jako celek, nikoliv jednotlivé odbory;

3. zohledněním nejlepšího zájmu ohrožených dětí s postižením v rámci připravovaných legislativních změn.

Usnesení bylo přijato 21 přítomnými členy a členkami VVOZP.

- **Plnění usnesení k určení gestora pro oblast veřejného a soukromého opatrovnictví a problematiku podpůrných opatření**

Plnění usnesení k určení gestora pro oblast veřejného a soukromého opatrovnictví a problematiku podpůrných opatření bylo přijato hlasováním per rollam v souvislosti s projednávaným bodem „Informace o činnosti Odborné skupiny VVOZP pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat“. V tomto usnesení výbor „I. vyjádřil znepokojení, že tisíce lidí se zdravotním postižením v České republice jsou omezeni ve svéprávnosti, ačkoliv právní úprava umožňuje využívání méně omezujících opatření založených na respektu k vůli a preferenci dané osoby v souladu s článkem 12 odst. 2 a 5 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“); II. upozornil na to, že současný systém podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat neposkytuje odpovídající a účinné záruky před zneužitím dle článku 12 odst. 4 Úmluvy; III. požádal vládu, aby učinila potřebné legislativní kroky k určení gestora pro oblast veřejného a soukromého opatrovnictví a problematiku podpůrných opatření“.

Pavel Ptáčnick informoval, že se mezi resorty podařilo dohodnout, že agendu veřejného opatrovnictví bude spravovat MPSV. Hlavním cílem navrhované právní úpravy je především zajištění účinnější podpory opatrovanců a veřejných opatrovníků. Ochrana a podpora osob s omezenou schopností právně jednat jako skupiny zvláště zranitelných osob však není omezena pouze na oblast veřejného opatrovnictví, ale významným způsobem se prolíná s oblastí opatrovnictví soukromého a také s celou řadou následných podpůrných opatření při narušení schopnosti právně jednat tak, jak to stanoví občanský zákoník. Zatímco veřejným opatrovníkům

bude na základě připravovaného návrhu zákona poskytována metodická podpora, u soukromých opatrovníků a podpůrců tomu tak zatím není. Je nutné zajistit potřebné mechanismy pro to, aby podpora a pomoc byla nastavena i pro opatrovníky a podpůrce soukromé. Je třeba také připomenout skutečnost, že ve vztahu soukromého a veřejného opatrovnictví tvoří soukromé opatrovnictví 2/3, je tedy výrazně větší. Na základě přijatého usnesení VVOZP se uskutečnila dvě jednání, kterých se zúčastnily všechny zainteresované resorty. Na prvním jednání, které se konalo pod vedením zmocněnkyně vlády pro lidská práva, bylo dohodnuto, že se do usnesení, které bude součástí návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s veřejným opatrovnictvím, doplní úkol ohledně podpory také soukromých opatrovníků a podpůrců. Sekretariát VVOZP doprovodné usnesení včetně odůvodnění vypracoval a na dalším jednání bylo toto usnesení projednáno a ze strany resortů k němu nebyly vzneseny námítky. Podle předloženého návrhu se usnesení k návrhu zákona upraví tak, že se na jeho konec doplní bod, který uloží jinému členu vlády pověřenému agendou opatrovnictví analyzovat stávající situaci v oblasti opatrovnictví osob, které mají jiného než veřejného opatrovníka, a podpůrných opatření při narušení schopnosti právně jednat a na základě zjištěných skutečností ve spolupráci s ministrem spravedlnosti zpracovat metodické pokyny pro oblast monitoringu a podpory těchto osob a předložit je do 31.12.2024 vládě k projednání. Vzhledem k tomu, že je návrh zákona o opatrovnictví v meziresortním připomínkovém řízení, bude toto doplnění usnesení předloženo ze strany připomínkového místa vládní zmocněnkyně jako zásadní připomínka.

Petr Polák uvedl, že se KVOP seznámila s tím, jak MSp připravilo novelu, která se týká veřejného opatrovnictví, a tam se počítá se změnou kompetenčního zákona jenom v oblasti veřejného opatrovnictví. Veřejný ochránce práv bude uplatňovat připomínku, aby se MPSV stalo gestorem pro všechna podpůrná opatření, to znamená nejen pouze pro opatrovnictví, ale už soukromé či veřejné, ale všechny instituty.

Marian Jurečka ujistil, že takováto zásadní připomínka bude vypořádána kladně a MPSV najde potom mechanismus, jak to do detailu společně nastavit, aby to v zákoně bylo ošetřeno komplexně.

Klára Šimáčková Laurenčíková nabídla MPSV součinnost s Odbornou skupinou VVOZP pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat.

4. Příprava novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti – změny v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Karel Rychtář, zástupce Asociace zaměstnavatelů zdravotně postižených ČR (dále jen „AZZP ČR“), shrnul zásadní témata v oblasti zaměstnávání lidí se zdravotním postižením. Hlavní témata jsou tři, která opakovaně zazněla na jednáních VVOZP v minulosti. První téma je novela zákona o zaměstnanosti, která je připravována v součinnosti s pracovní skupinou na MPSV. Již se o ní jedná příliš dlouho, motivem je omezit nadužívání příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, přesto není znám konkrétní obsah novely. Druhé téma úzce souvisí s novelou, a to je valorizace příspěvku podle § 78a. Příspěvek byl valorizován naposledy v 2. polovině roku 2022, pro rok 2023 nebyl valorizován. Očekává se, že Tripartita rozhodne o zvýšení minimální mzdy, a na to by mělo navazovat velmi rychle jednání o valorizaci příspěvku. Upozornil, že příspěvek není sociální dávka, z toho příspěvku se vrací více jak 60 % zpátky do veřejných financí. Třetí problém se týká kategorie osob se zdravotním znevýhodněním, kterých je na trhu práce několik tisíc. Jestliže by měla v rámci novely být ukončena podpora této kategorie OZZ, tak to postihne osudy několika tisíc lidí, kteří nemají jiný zdroj příjmů než zaměstnání, nemají důchody. A tito lidé z větší části, protože jsou starší, tak velmi těžko budou hledat uplatnění na volném trhu práce.

Václav Krása sdělil, že na pracovní skupině MPSV byla část členů absolutně proti návrhu novely, protože je to především restriktivní novela, která ze systému bere peníze, 630 milionů Kč. NRZP ČR to vnímá jako problém. Velkým problémem je reakce na zvýšení minimální mzdy. Pokud dojde

k výraznějšímu navýšení, tak zaměstnavatelé chráněných pracovišť budou propouštět zaměstnance s nejnižší produktivitou práce.

Petr Polák připomenul údaje od Generálního ředitelství Úřadu práce. V roce 2014 na chráněném trhu práce pracovalo necelých 37 000 osob, v roce 2022 je to již necelých 72 000 osob, to znamená výrazné navýšení. Úmluva předpokládá, že zaměstnavatelé budou plnit povinný podíl zaměstnávání především přímým zaměstnáváním lidí se zdravotním postižením. Ze zaměstnavatelů, kteří tuto povinnost mají, je jich přibližně 2600, takto plní pouze 23,9 %, to znamená necelá 1/4 zaměstnavatelů, a to je setrvalý stav od roku 2014. Lidé s postižením se v podstatě nepřesouvají na volný trh práce, kumulují se a zvyšují se jejich počty na chráněném trhu práce. Bylo by dobré, kdyby stát představil cestu, jak tuto situaci změnit. Dále připomenul, že na červnovém zasedání se VVOZP usnesl, že by chtěl od MPSV slyšet, jak naloží s pracovní rehabilitací a s projektem pracovních rehabilitačních středisek, jak tento institut naváže právě na možnost uplatnění lidí s postižením na volném trhu práce.

Marian Jurečka informoval, že zákon o zaměstnanosti, který má za cíl řešit především úpravu chráněného trhu práce, by měl v řádu příštích dnů jít do meziresortního připomínkového řízení. Pokud budou v rámci meziresortního připomínkového řízení výhrady, tak je připraven být osobně na vypořádání připomínek přítomen. O některých výhradách se lze ještě bavit v rámci závěru meziresortního připomínkového řízení, např. o otázce osob se zdravotním znevýhodněním. V rámci další debaty, jak systém lépe nastavit, lze využít i aktuální data za rok 2023. Se zvýšením minimální mzdy, které bude od 01.01.2024, se musí návazně velmi rychle zvýšit i příspěvek na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, např. od 01.04.2024.

Karel Rychtář poznamenal, že AZPP ČR jakožto organizace zastupující chráněný trh práce, preferuje to, aby se lidé dostávali na volný trh práce. Ale podle dlouholetých zkušeností se opakuje ve všech analýzách a průzkumech reakce manažerů, podnikatelů, zaměstnavatelů na volném trhu práce, že stále velká část z nich, i těch společensky odpovědných, neumí s těmito lidmi pracovat. Nezvládají know-how, které zvládá chráněný trh práce. Portfolio, kdy v roce 2000 bylo 400 firem, dnes je jich 4 a půl tisíce, se hodně rozevřelo, zahrnuje zaměstnavatele od malých neziskových organizací, čili chráněných dílen, až po vyspělé obchodní nebo průmyslové podniky. Na tak široké portfolio jeden univerzální nástroj nemůže nikdy stoprocentně fungovat. A to je těžké zadání, o které se snažíme už 20 let.

Václav Krása uvedl, že NRZP ČR preferuje volný trh práce, ale u lidí s nejtěžším postižením, kteří mají často i nízké vzdělání, se zaměstnání na volném trhu velmi těžko hledá. Problém je, že zaměstnavatel v zásadě nedostává na volném trhu práce žádnou podporu. NRZP ČR navrhovala jít spíše cestou slev na sociálním pojištění. Chybí také zákon o ucelené rehabilitaci, bylo by potřeba přistoupit k řešení komplexněji.

Podle Mariana Jurečky lze najít shodu a společně dořešit systém podpory přes slevy na sociálním pojištění. U částečných úvazků to již funguje, existují data, z kterých lze zjistit, jak se pracovní trh chová, kolik lidí se za posledních 12 měsíců dokázalo na pracovní trh dostat. Systém slevy na pojistném by se mohl stanovit např. podle stupně přiznané invalidity. Budou otevřeny ještě minimálně dvě novely zákona o důchodovém pojištění, kde lze toto doplnit.

Klára Šimáčková Laurenčíková sdělila, že sekretariát VVOZP bude koordinovat další pracovní jednání k podnětům, které pan ministr nadnesl jako ještě možné k rozpravě.

5. Novela zákona o sociálních službách - hlavní zamýšlené změny, řešení individualizované podpory

Marian Jurečka shrnul plán novely zákona o sociálních službách, původní záměr MPSV byl udělat dvě novelizace, jednu tzv. menší, technickou novelu zákona, která se zpozdila, práce na ní byly zastaveny. Nicméně dohodlo se, že některé věci, na kterých byla shoda ještě z minulého

funkčního volebního období, by se udělaly nyní jednoduchou rychlou poslaneckou novelou, byly by to věci spíše drobnějšího charakteru. Tato novela by měla být podána cca do konce roku tak, aby její účinnost byla možná od 1. července 2024. V příštím týdnu by mohl být návrh novely členům VVOZP poslán.

V rámci velké novelizace chce Marian Jurečka ukotvit otázku financování, aby bylo nastaveno víceleté financování s jistotou výhledu tří až pěti let, a doplnit základní valorizační schéma, které by dávalo předpoklad poskytovatelům, že mohou rozvíjet své záměry, personální stabilizaci atd. Zároveň, aby tam byl princip vícezdrojového financování, aby kraje měly pevný spolupodíl, kolik musí financovat, protože jejich financování se de facto zastavilo a kraje už svůj příspěvek nezvyšují. Další věci by se měly týkat inspekce a oblasti sankcí, vyřešení otázky privátních subjektů jako poskytovatelů sociálních služeb včetně transparentních systémů úhrad klientů a možnosti kontroly ze strany MPSV. Dále bude upravena tzv. béčková síť pro poskytovatele sociálních služeb s nadregionální působností, aby ji MPSV mohlo využívat tak, že bude schopno říct, jaké služby, kde a pro jaký typ klientů chce vypsát, aby se poskytovatelé, kteří jsou schopni potřebné služby zajistit, mohli do béčkové sítě transparentně a dlouhodobě zařadit.

K otázce zvýšení příspěvku na péči Marian Jurečka počítá s tím, že návrh zákona půjde příští týden do meziresortního připomínkového řízení ve dvou variantách s předpokládanou účinností prvního dne následujícího měsíce po vyhlášení ve Sbírce zákonů.

MPSV připravuje a hledá řešení, jakým způsobem k 01.01.2025 dotáhnout legislativně i technicky oblast individualizované péče, tzv. pátý stupeň, tedy vytvořit systém, který je v letošním a příštím roce řešen provizorně dotačním titulem. Všechny legislativní věci by měly být vypraveny do meziresortního připomínkového řízení nejpozději do konce března 2024.

Václav Krása upozornil na to, že NRZP ČR připravila petici k příspěvku na péči, podařilo se shromáždit 13 350 podpisů, občany téma valorizace příspěvku na péči velmi trápí. Požádal, aby koalice udělala vstřícný krok a projednala v Poslanecké sněmovně poslanecký návrh novely zákona o sociálních službách (sněmovní tisk 565) k valorizaci příspěvku na péči, neboť čekat půl roku na velkou novelu zákona je dlouhá doba.

Marian Jurečka ujistil, že MPSV věcně navýšení příspěvku na péči podporuje, pokud se legislativní proces podaří dokončit rychle, může být valorizace dříve, než 1. července 2024. Bude se řešit i částečný mechanismus pro operativnější valorizace do budoucna, například překročení inflace 5 %, obdobně jako u životního a existenčního minima. Bude se řešit také otázka osobní asistence.

6. Kontrola úkolů uložených v souvislosti s projednáváním body na předchozích zasedáních:

- **Předložení opravené Spojené druhé a třetí periodické zprávy České republiky o plnění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením**

Došlo k výraznému překročení lhůty, v rámci které měla Česká republika tuto periodickou zprávu zaslat Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením v anglickém překladu.

Marian Jurečka přislíbil co nejrychlejší předložení opravené Spojené druhé a třetí periodické zprávy České republiky o plnění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

7. Memorandum o přístupnosti informací pro lidi se sluchovým postižením

S tímto bodem seznámil VVOZP jeho předkladatel Alexandr Zvonek.

Hlavním důvodem k sepsání Memoranda o přístupnosti informací pro lidi se sluchovým postižením (dále jen „Memorandum“), které zpracovala Asociace organizací neslyšících nedoslýchavých a jejich přátel, je skutečnost, že přístupnost komunikace a informací pro tuto skupinu lidí je často

zajišťována neefektivně a nedostatečně, případně nesprávně, či vůbec. Potřeby této skupiny osob nejsou dostatečně zohledňovány, nejsou vždy systémově řešeny, přitom i tito lidé mají právo na adekvátní opatření s ohledem na své zdravotní postižení a specifika, která z něho vyplývají. To je dáno Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, zákonem o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o informačních systémech veřejné správy a zákonem o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Komunikační potřeby lidí s různým sluchovým postižením jsou odlišné, i když mají akcentovat komunikační potřeby jako takové, které nemusí vždy nutně souviset s vymezením sluchové vady. Lze ve stručnosti říci, že neslyšící lidé, kteří neslyší od narození, se opírají o komunikaci v českém znakovém jazyce. Potřebují tedy zajištění tlumočení do českého znakového jazyka a informace v českém znakovém jazyce. Lidé ohluchlí a nedoslýchaví zpravidla znakový jazyk neovládají, opírají se o vizualizaci mluvené řeči nejčastěji ve formě simultánního přepisu a odezírání. Důležité je pro ně titulkování pořadů. Lidé nedoslýchaví se mohou opírat o technické prostředky, jakou jsou indukční smyčky, systémy bezdrátové komunikace apod. a mohou se sami aktivně vyjadřovat mluvenou řečí. Cílem Memoranda je přiblížit tyto skupiny a jejich komunikační potřeby a informovat o tom, jak v praxi tyto potřeby naplnit a bariéry odbourávat. Jde tedy o přístup k informacím v prostoru digitálním i fyzickým, aby měli lidé se sluchovým postižením možnost vést plnohodnotný a běžný život.

Usnesení:

Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením

- I. *p o d p o r u j e Memorandum o přístupnosti informací pro lidi se sluchovým postižením (dále jen „Memorandum“);*
- II. *d o p o r u č u j e členům Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením předávat informace o Memorandu dále všemi vhodnými cestami v rámci svých resortů, institucí, organizací aj.;*
- III. *u k l á d á sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením zveřejnit Memorandum na webových stránkách Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením.*

Usnesení bylo přijato 21 přítomnými členy a členkami VVOZP.

8. Různé

Alexandr Zvonek upozornil na to, že se Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025 (dále jen „Národní plán“) dostává do poloviny období své platnosti, je v něm však mnoho úkolů, které se vůbec neřešily nebo jsou nějakým způsobem opomíjené. Proto apeloval na zástupce jednotlivých resortů, aby si zkontrolovali, jaké závazky z něho pro ně vyplývají. Úkoly by se měly plnit.

Klára Šimáčková Laurenčíková ujistila, že plnění úkolů Národního plánu je hlídáno. Národní plán je závazným dokumentem, který všechny relevantní resorty musí vnímat s velkou důležitostí a skutečně se snažit svědomitě dané úkoly plnit. Je posílen proces řízení implementace Národního plánu, proběhlo několik individuálních jednání s resorty i společné setkání všech resortů k plnění Národního plánu.

Petr Polák informoval o posledních počinech veřejného ochránce práv v oblasti práv lidí s postižením, které byly nedávno zveřejněny. V Brně proběhla 29.11.2023 velká konference k tématu přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením. Upozornil na 2 velké výzkumy, které prováděla KVOP v oblasti přístupnosti. První se týkal bezbariérovosti ve stavebním právu a druhý se týkal přístupnosti veřejných budov a služeb lidem s postižením, kde byla testována přístupnost veřejných budov, jako jsou soudy, úřady práce a České pošty pro lidi s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením. Z výzkumů vyplynula doporučení a KVOP by ráda tyto výzkumy prezentovala na příštím zasedání VVOZP. Další výzkum v oblasti školství je zaměřený na

poskytování zdravotní podpory a zdravotních služeb ve školách. Z výzkumu vyplynulo, že řada škol si s tímto problémem neví rady. Uzavírají se zvláštní dohody o odpovědnosti mezi školou, pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci, které jsou někdy i obsahově problematické. Rada škol i pedagogů neví o možnosti Home Care, škola je přirozeným prostředím pro žáka, lze mu tam poskytovat i zdravotní služby. Je potřeba do budoucna vyjasnit, jakým způsobem by mohla být poskytována zdravotní podpora, co by mělo být odpovědností pedagogického pracovníka a co naopak už je zdravotním úkonem, který vyžaduje odborníka se zdravotnickým profilem. Úmluva předpokládá, že zdravotní úkony se ve školách poskytují a je odpovědností státu dětem tuto podporu poskytnout.

Klára Šimáčková Laurenčíková požádala o pravidelné pracovní porady mezi KVOP a Odborem lidských práv, neboť vzdělávání partnerů na úrovni státní správy v tématech, která se týkají naplňování lidskoprávních závazků, přístupnosti a participace, je velmi důležité.

Michal Černý, ředitel odboru základního, předškolního a speciálního vzdělávání MŠMT, ujistil, že MŠMT bere plnění Národního plánu vážně, zástupci MŠMT jsou členy pracovních skupin, které na plnění těchto opatření skutečně pracují. MŠMT například iniciovalo setkání s MPSV ohledně rané péče. V rámci pracovní skupiny k poskytování zdravotních služeb ve školách je připravován dokument, který by měl tuto problematiku ujasnit.

Na závěr Klára Šimáčková Laurenčíková poděkovala všem za účast a spolupráci a ukončila zasedání VVOZP.

V Praze dne 19.12.2023

Zapsala:	Martina Jelínková tajemnice VVOZP
Za správnost:	Pavel Ptáčník vedoucí sekretariátu a člen VVOZP
Schválila:	Klára Šimáčková Laurenčíková místopředsedkyně VVOZP